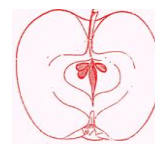

120 LET

9.10.2014

Sadjarsko obvestilo št. 7 / 2017

OSKRBA JABLANOVIH NASADOV PO OBIRANJA LETOŠNJE PRAZNE LETINE JABOLK

Letošnja še slabša letina domačih jabolk od lanske se počasi izteka. Sadjarji ste zaradi druge zaporedne katastrofalne spomladanske pozebe utrpeli 95% izpad tržne pridelave jabolk vseh sort namizne kakovosti. Večjih razlik med regijami-sadnimi okoliši v Sloveniji tako rekoč ni bilo. Zaradi praznih dreves je preostanek skromne letine jabolk pri večini sadjarjev že obran. Zato je priporočljivo, da čim prej začnete z zapiranjem mrež proti toči. Dolgo vroče poletje s sušnim stresom je imelo vpliv na razvoj dreves in potek diferenciacije cvetnih brstov. Nekateri nasadi so utrpeli tudi večjo škodo po suši. Zato je ohladitev z deževjem v prvi dekadi meseca septembra intenzivnim jablanovim nasadom zelo koristila. In ponovno smo se lahko prepričali, da šibka vegetativna podlaga M9 zelo hitro uspe nadoknaditi poletni primanjkljaj oskrbe z vodo. To pa ima poleg prednosti (razvoj večjega števila cvetnih brstov) tudi slabosti (zapoznena rast poganjkov pozno v jesenski in zimski čas) in zato se lahko zgodi, da les enoletnih poganjkov ne bo dozorel (olesenel) in bo mnogo bolj občutljiv za zimske mrazove, še posebej v zimi z nizkimi temperaturami brez snežne odeje. Letos je ta nevarnost mnogo večja, saj je zadnji jesenski prirast poganjkov v vseh gostih intenzivnih nasadih jablan zaradi neobloženosti dreves z jabolki (prazna letina 2017) mnogo večji, kot bi si želeli. In to kljub pravilni in učinkoviti rabi regalisa, rastnega regulatorja na začetku sezone pred in po spomladanski pozebi. Zato je kljub letošnjemu zadostnemu številu sončnih ur potrebnih za ugoden potek razvoja cvetih brstov jablanovih dreves potrebno upoštevati, da so prirasli poganjki tudi v nasadih z umirjeno rastjo pregosti in bogato olistani. Pri tej gostoti in številu enoletnih poganjkov je zelo pomembno, da bi večina krajših poganjkov do dolžine 30 cm na rodnih drevesih jablan vseh glavnih sort zaključila rast s končnim rodnim cvetnim brstom. To pa pomeni, da letos po prazni letini v mnogih nasadih res ni smiselno po obiranju gnojiti z ureo. Preuranjeno škropljenje s preveliki odmerki uree pa lahko povzroči prerano defoliacijo listov na nedozorelih- zeljastih enoletnih poganjkih, ki so mnogo bolj občutljivi že za zgodnje jesenske in tudi kasnejše zimske mrazove.

Gnojenje in defoliacija listja jablanovih nasadov z ureo

- V nasadih lahko začnemo z ureo gnojiti takoj po obiranju jabolk ali pa tik pred odpadanjem prvih listov. Škropljenje z ureo poveča zaloge dušika v lesu poganjkov, vej in debel. To pa izboljšuje tudi oskrbo nastajajočih cvetnih brstov na dvo in več letnem rodnem lesu. In posledično uravnava rast in rodnost dreves jablan ter zato pospešuje stabilnost hektarskih donosov v rodnih letih jablanovih nasadov. Za dognojevanje rodnih nasadov jablan z ureo takoj po obiranju priporočamo odmerek 20-30 kg/ha. Zaradi zelo različnih habitusov rodnih dreves jablan je najbolje upoštevati, da na višinski rodni meter krošenj jablanovih dreves pri dognojevanju z ureo v tem času ne prekoračite odmerka 8-10 kg. Te količine uree koristijo boljši prehrani mikroorganizmov, ki so ključni v procesu razkroja listja. Po drugi strani pa sočasno zavirajo razvoj askospor škrlupa. In ker večji del spor alternarie preživi zimo na odpadlem listju, uspešen razkroj bogate listne mase do pozne jeseni občutno zmanjšuje potencial te gljive za naslednjo sezono. Zato v rodnih nasadih z umirjeno rastjo poganjkov v tem času od 9.- 20. oktobra 2017, lahko uporabite tudi nekoliko višje odmerke uree, 30-50 kg/ha.

- Ukrep gnojenja in defoliacije ter razgradnje listne mase v jablanovih nasadih je vsako leto potrebno prilagoditi vremenskim razmeram. Prezgodnja kemična defoliacija listja z ureo je škodljiva za kakovostno izgradnjo cvetnih brstov. Defoliacijo listja je potrebno čim bolj prilagoditi naravnemu dozorevanju lesa in odpadanju prvih listov, najmanj 10-30%. Pred tem pa je smiselno z ureo v nižjih odmerkih le gnojiti in to le če smo imeli v nasadu vsaj povprečen pridelek. Žal so gosti nasadi jablan v Sloveniji že drugo leto zapored zaradi spomladanskih mrazov brez pridelka. To ni imelo za posledico samo totalni izpad pridelka dveh letin, temveč tudi povsem drugačno ravnovesje med rastjo in rodnostjo dreves, ne glede na rabo rastnega regulatorja rasti regalisa, s katerim ste uspešno zavrli prvo začetno rast to letnih poganjkov, krajših in daljših. Nasadi brez pridelka so prehranjevali celo sezono le nekaj par plodov jabolka na drevo, zato v večini primerov letos ne potrebujejo dodatnega gnojenja takoj po obiranju z ureo (dodatne oskrbe z dušikom). Teh nekaj plodov namreč ni uspelo pokoristiti proizvedene hrane dreves jablan (največ 10%) in so zato viški asimilatov ostali na razpolago za rast in rodnost jablan prihodnje sezone. Letos bo zato v večini nasadov jablan v Sloveniji škropljenje z ureo imelo nalogo defoliacije in razkroja listne mase za zmanjšanje potenciala škrlupa in alternarie.
- V mnogih nasadih jablan, ki so bili prizadeti od pozebe je bilo škropljenje s fungicidi poleti zelo zmanjšano. Zaradi padavin konec avgusta in v začetku septembra je zato prišlo do sekundarnih okužb s škrlupom. V takšnih nasadih priporočamo škropljenje z ureo 35-40 kg/ha. Enako velja tudi za vse nasade, ki so bili okuženi z alternario.
- V nasadih z normalnim pridelkom in umirjeno rastjo poganjkov priporočamo škropljenje z ureo takoj po obiranju z odmerkom 20 kg/ha. Višji odmerki letos niso priporočljivi, saj so tudi ti redki nasadi s povprečnim pridelkom bili močno prizadeti od spomladanske pozebe, ki je povzročila slabšo zacetno rast plodov, ki so ostali po pozebi in tudi slabši prirast poganjkov vse do sredine poletja.
- Pridelava jabolka namizne kakovosti v teh zelo spremenjenih vremenskih razmerah nas sili, da razmišljamo v tehnologiji pridelave mnogo bolj dolgoročno, vsekakor pa najmanj za celi prvi del rastnega obdobja vključno z zimskim mirovanjem. Zato je potrebno upoštevati, da se v nasadih s pogostimi pozno jesenskimi in zimskimi mrazovi (Pesniška dolina) po obiranju ne škropi z ureo.
- Zelo pomembno je, da se z ureo škropi čez dan, ko dnevne temperature že dosežejo več kot 10°C. V času aplikacije ne sme deževati, saj lahko pride do ožigov luskolističev razvijajočih se cvetnih brstov ali celo določenih manj olesenelih delov poganjkov. V obnovah pa lahko pride celo do ožigov tankega lubja na deblih, še posebej na zelo obraščenih »knip« sadikah.
- Dušik pridobljen s škropljenjem z ureo v jablanovih nasadih je potrebno upoštevati pri izračunu potrebne letne bilance dušika, najmanj 20 kg/ha čistega dušika.
- Jesensko odpadanje listja iz dreves jablan, še posebej pri mladih drevescih v obnovah (specifična sorta in leg) je pogostokrat zelo slabo in se zgodi, da listje ostane na drevesih tudi vso zimo. Enak pojav se zaradi zelo toplih jesenskih dni po obiranju lahko zgodi tudi v rodnih nasadih (sorta elstar). Prevelik ostanek listov na drevesih ima za posledico, da jablane dalje vegetirajo in je zrelost lesa slabša in nastopi večja občutljivost za pozne jesenske in zimske mrazove. Zato se je v tehnologiji pridelave jabolka v gostih nasadih pokritih z mrežami proti toči v katerih prav tako prihaja do kasnejšega odpadanja listov in slabše dozorelosti lesa (možni negativni učinki mrež proti toči) že zelo uveljavil »drevesničarski« ukrep jesenske defoliacije listja z listnimi gnojili mikroelementov. V sosednji Avstriji, Italiji in Hrvaški zelo poznan pod komercialnim imenom »blattab« na bazi bakra z dodatkom mangana. Tega listnega gnojila se ne sme mešati in škropiti skupaj z ureo. Zelo ključno je tudi upoštevati najmanj enotedenski razmak med škropljenjem z ureo in pripravkom »blattab«. Pravilna raba pripravka »blattab« lahko opravi koristno defoliacijo listja jablanovih dreves pred nastopom zime in s tem zmanjša nevarnost škod po zimski pozebi, zato se bo najverjetneje njegova

raba razširila tudi pri nas. In ker se pripravek prvič običajno uporabi v sredini meseca oktobra je potrebno vestno upoštevati vsa priporočila za njegovo rabo. Višje temperature v času aplikacije dajo boljši je učinek. Možni sta tudi dve aplikaciji. Zadnja aplikacija pa mora biti izvedena najmanj en teden pred nastopom prve slane, ko zmrznejo prvi lističi. To je še posebej pomembno za pozno zoreče sorte jabolk (cripss pink, granny smith, fuji...).

»Blattab« vsebuje poleg mikroelementa mangana tudi baker, ki pa v tem oktoberskem času zavira razpadanje odpadlega listja jablan. Zato ga svetujemo uporabiti le v primeru nevarnosti zimskih pozeb. Vsekakor pa je v letošnjem letu zelo koristno opraviti najprej škropljenje z ureo in nato šele čez teden dni škropiti s pripravkom »blattab« in to le v primeru, če je potrebno!

Jesensko čiščenje jablanovih nasadov in založno gnojenje tal v nasadih jablan

- Zaradi obilne listne mase in nedozorelih zeljastih poganjkov in poletnih okužb s škrlupom, alternario in drugimi znanimi in neznanimi glivami je letos ukrep čiščenje odpadlega listja in pospešitev razkroja obilne listne mase najpomembnejši ukrep!
- Čiščenje herbicidnih pasov bo žal v mnogih slučaji prav tako potrebno izvesti še to jesen. Upoštevajte strokovna priporočila rabe glyphosata! Obvezno pa pred herbicidanjem opravite čiščenje koreninskih izrastkov!
- Če v nasadih jablan ne boste izvedli niti gnojenja z ureo, niti kasnejše defoliacije listja z ureo, je smiselno po pometanju odpadlega listja z ureo poškopiti listje na tleh še pred prvimi slanimi in količino tega dušika upoštevati pri letni gnojilni bilanci.
- Založno gnojenje rodnih jablanovih nasadov je kljub izpadu dveh zaporednih pridelkov v nekaterih nasadih potrebno opraviti. V letu 2018 pričakujemo obilno cvetenje in rodnost. Na mnogih lokacijah je založenost s kalijem za polno rodnost 40-60 ton/ha preskromna, zato upoštevajte gnojilne načrte.
- Nasade z nižjimi pH vrednostmi, ki jih ne boste to jesen dodatno na zalogo gnojili, bi bilo dobro še letos ustrezno apniti.

Takšen mlad nasad letos rodne gale nujno potrebuje jesensko škropljenje-gnojenje z ureo.

Stres jablan zaradi letošnje spomladanske pozebe in kasnejše suše je razlog, da je potrebno tudi nasade s slabšo rodnostjo jeseni škropiti z ureo in povečati dušično bilanco v drevesih še pred zimskim mirovanjem.

Pridelava sorte elstar v Sloveniji ostaja tržna niša za domače sadjarje. Tehnološko pa je zelo zahtevna. V treh desetletjih smo se ji žal premalo posvetili. Zato smo v zadnjih petih letih bili prisiljeni ponoviti »vajo« iz tehnologije pridelave te sorte. Zelo smo izboljšali izbor primerne sadike, pripravo tal, zimsko rez in redčenje. Še premalo pa jo obvladamo na področju prehrane. Elstar v naših nasadih pogostokrat trpi za pomanjkanjem dušika, zato smo jo na nekaterih lokacijah začeli prehranjevati z dušikom malo bolj intenzivno že jeseni, preko listja z ureo.